

*Som cestovateľ v osamelej púšti
Nič zvláštneho na tom nie je
Dokážem odolať vetru
Dokážem odolať smädu
A slnku
Viem, ako ísť vpred a kráčať
Dokým slnko nezapadne
V púšti, rovnej a prázdnej, kde nič nie je
Dané...*

Tinariwen: Amassakoul N Ténéré

Dlhé nohy, vyrysované svaly pod jemnou kožou, extrémne krátka zamatovo lesklá srst'.

Elegantný pružný krok, hrdo vztýčená hlava a pohľad pôvabných mandľových očí, niekedy takmer pohrdavý, inokedy prenikajúci až do duše. Pes, ktorý okamžite zaujme, a ku ktorému iba málokto dokáže zostať ľahostajný, provokujúci nielen svojou fyzickou odlišnosťou, ale aj svojou jedinečnou povahou.

Azavak

■ JANA VRBACKÁ, Z originálu preložil IVAN PÁDEJ

Azavak, africký chrt, pes Tuarégov, nomádov zo sahelskej oblasti v juhozápadnej Sahare, dnes zabierajúcej územie Mali, Burkiny Faso a Nigeru. Je to primitívne plemeno chrta, na ktorého vzniku sa človek podieľal len minimálne. Viac než cieľovým chovom bol tisícročia utváraný skôr tvrdými prírodnými podmienkami tak, aby bol schopný prežiť a plniť svoju funkciu. Patrí medzi najstaršie psie plemená na svete. V pôvod-

nej domovine bol používaný nielen k lovu ako ostatné dnes známe plemená chrtovej, ale na rozdiel od väčšiny z nich bol strážnym psom stád a príbytkov svojich pánov. Bol jediným psom, ktorý v tejto africkej oblasti žil, a tak musel plniť funkcie, ktoré boli, napríklad, v Európe v priebehu histórie rozdelené medzi celú škálu najrôznejších vyšľachtených a špecializovaných psích plemien. Preto sa v azavakovi stretá-

vajú vlastnosti, ktoré sa dajú v tejto kombinácii u ostatných plemien len veľmi ťažko hľadať. Azavak je iný, nie je iba poľovný chrt.

História chovu azavaka mimo Afriky nie je veľmi dlhá. Prví predstavitelia plemena boli do Európy dovezení na prelome 60. a 70. rokov minulého storočia do bývalej Juhoafrickej republiky. Viac-menej v rovnakej dobe boli privezené ďalšie psy do Francúzska. Aza-

Foto: Lucia TaraWillow Drietomská

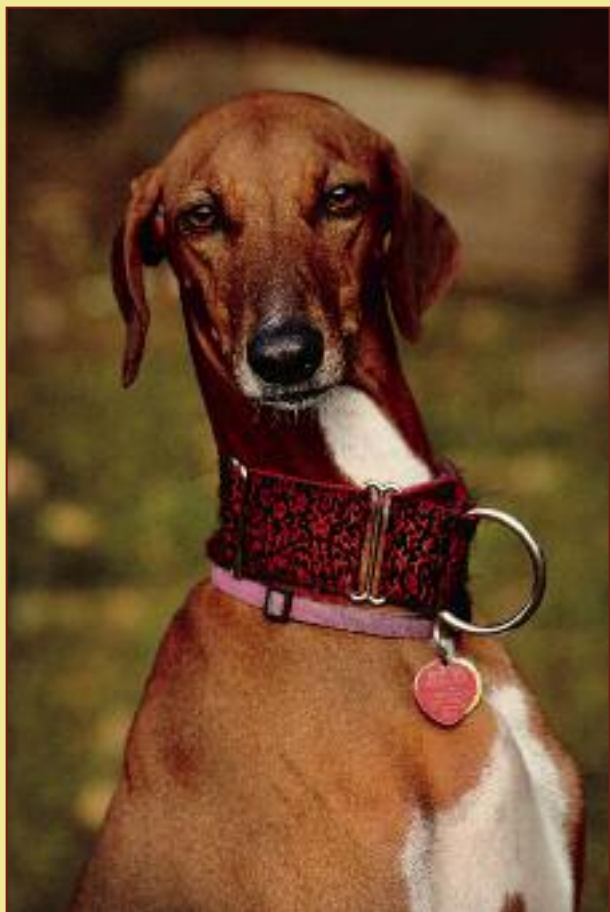

Foto: Lucia TaraWillow Drietomská

Výrazný formát - obdĺžnik postavený na výšku – vysoko stiahnuté brucho, takmer rovná chrbtová línia a otvorené uhlenie končatín azavaka na prvý pohľad odlišujú od ostatných chrtích plemien © Ines Blix

vak bol ako plemeno v Európe neznámy a rovnako tak neboli vtedy k dispozícii informácie týkajúce sa krajiny pôvodu. Tieto psi boli považované za sloughi a boli ako sloughi aj registrované. Výrazné rozdiely medzi azavakom a sloughi však viedli k tomu, že v roku 1980 bolo rozhodnuté uznať azavaka ako samostatné plemeno. V roku 1981 vstúpil do platnosti prvý FCI štandard azavaka a história tohto veľmi starého plemena mimo Afriku mohla pokračovať.

Vďaka svojmu extrémnemu vzhľadu a povahe, natoľko inej ako bývajú milovníci chrtov zvyknutí, si za dobu svojej „európskej“ existencie získal mnoho priaznivcov, aj odporcov. Ti prví, ktorí si plemeno zamilovali, v ňom nachádzajú vlastnosti

hodné obdivu, vážia si ho ako priateľa so zložitým a nesmierne vysokým intelektom, nezávislosťou, vernosťou, vidia v ňom obdivuhodnú bytosť, ktorej náklonnosť nie je jednoduché si získať, o to je ale cennejšia. Pes, ktorý je nesmierne nežný ku svojej svorke, či už ju tvoria dospelí, deti alebo iné zvieratá. Ti druhí, pre ktorých je azavak príliš „iný“ a v porovnaní s ostatnými chrtmi príliš komplikovaný, tvrdia, že jeho nezávislosť, uzavretosť až plachosť a niekedy aj určitá ostrosť voči cudzím ľuďom, ho robí neľahkým spoločníkom.

Aký teda azavak je? Čo sa dá očakávať od spolunažívania so psom, ktorého vývoj akoby zastal na prahu domestikácie, ktorého správanie a reakcie sa natoľko líšia od to-

ho, čo bežný človek pozná a chápe ako typické správanie bežného psa alebo všeobecne chrtá? Prečo je azavak taký, aký je? Pokiaľ ide o prírodné plemená, dá sa povedať, že na svet prichádzajú dokonale vybavené pre prežitie v podmienkach svojho vzniku. Keď ich ale človek presunie z ich prostredia do západnej civilizácie, zvieratá sa ocitajú v pre ne neprirodzenom svete, a pokiaľ ich chovatelia geneticky výrazne nezmenia svojím chovateľským programom, zachovávajú si svoje pôvodné a prirodzené vlastnosti a reakcie, ktoré sa v civilizácii môžu javiť úplne inak, než aké v skutočnosti sú.

Azavak je veľmi aktívny pes, ktorý pozorné sleduje a vníma všetko, čo sa okolo neho

Elegantný pohyb mladého psa. Napriek tomu, že azavak dospieva fyzicky i duševne až medzi druhým a tretím rokom, elegancia jeho pohybu je už od útleho veku fascinujúca. © Gudrun Büxe

Dlhý krok a ľahký pérovaný pohyb činí z azavaka jedno z najelegantnejších plemien

Azavak sa v Afrike vyskytuje vo všetkých sfarbeniach s rôznym rozsahom bielych znakov, od znakov chýbajúcich až po takmer biele sfarbenie. Európsky štandard uvádza sfarbenie od pieskového po červené, pripúšťa čierne pásikavé. Rozsah znakov neupresňuje, len uvádza povinné biele znaky minimálne na nohách a špičke chvosta. Kvalita psa by sa rozhodne podľa sfarbenia posudzovať nemala, napriek tomu, že v praxi sa tak deje. Na obrázku je veľmi typická iba osemmesačná sučka s krásnym formátom a uhlením © Gudrun Büxe

foto: Ivan Pádej

deje, a na vonkajšie podnety reaguje. V prostredí, z ktorého pochádza, je vnímavosť a rýchlosť reakcií otázkou života a smrti. Býva do určitej miery nedôverčivý voči všetkému neznámemu, dotykom neznámych ľudí sa väčšinou vyhýba. Osoby a situácie, ktoré pozná, akceptuje s pokojom, avšak istá ostražitosť v ňom pretrváva. Pud sebazáchovy je u azavaka veľmi silný, a práve vďaka nemu dokázal prežiť storočia v tvrdých podmienkach. Vzhľadom k tomu, že azavak bol pôvodne možno viac ako lovec strážnym psom, nahlas ohlasujúcim každého votrelca, ktorý by mohol znamenať ohrozenie tábora jeho pánov, je výborným strážcom. Zverené územie (dom, byt,

záhradu alebo aj pelech na výstave) dokáže strážiť a obhajovať v neprítomnosti svojho majiteľa aj veľmi tvrdo.

Je to pes so silným svorkovým inštinktom. Má tendenciu vytvárať hierarchiu, snaží sa nájsť svoje miesto v prostredí, v ktorom žije, či už sa jedná o domácnosť majiteľov alebo psy, s ktorými sa stretáva na prechádzkach v parkoch. Mať jasno vo vzťahoch znamená pre azavaka bezpečie a bez-

pečie znamená prežiť. Azavak sa vo svojej pôvodnej domovine musí spoliehať sám na seba, býva preto veľmi samostatný, učí sa skúsenosťou a veľmi citlivo reaguje na dianie vo svojej svorke. Jasne stanovené pravidlá a ich dodržiavanie sú základnými pravidlami pre život s azavakom. Pes, ktorý za sebou cíti oporu najvyššie postaveného člena svorky, sa stáva pokojným a vyrovnaným spoločníkom, ktorý s prehľadom zvláda všetky životné situácie.

Človek, ktorý poznal v živote iné psy, býva prekvapený, akú vysokú prirodzenú inteligenciou v porovnaní s nimi toto plemeno má. Pozitívne motivovaný azavak, vychovávaný dôslednou a láskyplnou rukou, sa učí nesmierne rýchlo a rád. Okrem klasických „chrtích“ aktivít – coursingov alebo dostihov – sa s ním dá rekreačne vykonávať celý rad ďalších psích športov, akými sú dogtreking, agility alebo v prípade šikovného majiteľa dokonca aj disciplína, akou je dogdancing. Všetko je otázkou pozitívnej motivácie, trpezlivosti a vytrvalosti a hlavne osobnosti majiteľa. Azavak miluje spoločné aktivity so svojim pánom a komunikácia s ním prebieha vďaka jeho vnímavosti na skutočne vysokej úrovni. Azavak má výnimočne dobrú pamäť, čo sa naučí, alebo čo sa mu prihodí, nikdy nezabúda, len je potrebné nájsť spôsob, akým prive-

foto z archívu majiteľa Dušana Macka

Mladá sučka - portrét © Bettina Schmidt

Typický predstaviteľ plemena správneho formátu i uhlenia, pásikavý pes © Bettina Schmidt

Na prechádzke © Jana Vrbacká

Mladý pes v pohybe © Bettina Schmidt

dieme toto šikovné zviera k spolupráci. Pozornosť azavaka býva rozptýlená, pes vníma veľa podnetov naraz, nič mu nemôže utiecť, veľmi ťažko sa sústredí dlhšie na jednu vec. Preto je vhodné pri výchove či výcviku voliť pre psa zaujímavý program, striedať cviky a neopakovať ich veľakrát po sebe a postupne učiť psa sústredeniu. Nútením a nátlakom alebo dokonca fyzickými trestami sa pri výchove azavaka len ťažko niečo dosiahne. Z azavaka nikdy nebude na slovo poslušný pes ako sú služobné plemená psov, vždy si do istej miery zachová svoju typickú samostatnosť, avšak môže z neho byť dobre ovládateľný spoločník, ktorého budete môcť na bezpečných miestach bez problémov púšťať z vôdzky, ktorý príbehne na zavolanie, nebude vyhľadávať konflikty s ostatnými psami a nebude utekať. Spolunažívanie s dobre vychovaným azavakom prináša hlbokú, naplňujúcu radosť.

Vzhľadom na to, že azavak bol tiež poľovným psom, máva lovecký inštinkt vyvinutý veľmi dobre. To môže byť jediným skutočným problémom pri spolunažívaní s týmto krásnym psom, pokiaľ mu chce

foto z archívu majiteľa Dušana Macka

majiteľ poskytovať aj určitú slobodu a zároveň bezpečnosť. Výchovou sa dá po určitom čase dostať aj jeho loveckú vášň pod určitú kontrolu, avšak ťažko možno očakávať, že o lov stratí záujem definitívne. Do istej miery tiež pomôže fyzické a du-

ševné vybitie energie, obzvlášť u mladého psa.

Azavak je vytrvalec so schopnosťou veľmi rýchlej regenerácie, nemá tendenciu sa prehrievať ako, napríklad, greyhound, takže je vynikajúcim partnerom na dlhých výletoch aj v horúcom počasí. V podmienkach európskej zimy ho však treba naopak chrániť pred chladom vhodným kabátkom.

Azavak v sebe spája krehký vzhľad a citlivosť, ale aj silnú osobnosť, vlastnú vôľu a nezávislosť. Nemôžeme ho vytrhnúť z kontextu jeho histórie a chcieť od neho, aby sa správal ako človekom vytvorené kultúrne plemená.

Nie je to pes, ktorý by každému vyhovo- val, ani nie je pre každého. Človek, ktorý ho dokáže akceptovať takého, aký je, v ňom získa priateľa a spoločníka, ktorého by medzi inými plemenami hľadal len ťažko. Azavak mu do života prinesie kus neska- zenej a čistej prírody a nechá ho nazrieť späť do sveta, ktorý ľudia opustili a takmer prestali chápať pred tisícmi rokmi.

□

foto z archívu majiteľa Dušana Macka

foto: Ivan Pádej